

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะได้อธิบายโดยสรุปเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6
2. เพื่อศึกษามีปัญหาการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 64 คน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 64 คน และหัวหน้าหมวดกิจกรรม จำนวน 64 คน ซึ่งเลือกมาโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 รวมกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น จำนวน 192 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างจากเอกสาร บทความ ตำรา และคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งมีลักษณะดังนี้
  - ก. แบบสอบถาม ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และหัวหน้าหมวดกิจกรรม เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดี และสภาพปัญหาในการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดี

ข. แบบสัมภาษณ์ ผู้บริหาร เพื่อศึกษาเกี่ยวกับนโยบาย เป้าหมาย วิธีการ และการประเมินผล รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากผู้วิจัยต้องสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนทุกคน จึงใช้วิธีส่งแบบสอบถาม และแนวทางการสัมภาษณ์ไปพร้อมกับหนังสือแจ้งให้โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยจะไปสัมภาษณ์ และเก็บแบบสอบถามจากผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และหัวหน้าหมวดกิจกรรมด้วยตนเอง ในเวลานี้นัดหมายตามที่ได้แจ้งไว้ในหนังสือดังกล่าว

ผลปรากฏว่า ได้รับแบบสอบถามคืนมาทั้งหมด ร้อยละ 90.63 และได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน ทั้งหมด 63 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตัวเอง ดังนี้คือ

ก. วิเคราะห์ข้อมูลที่ไต่จากแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าความถี่ ร้อยละ

ข. วิเคราะห์ข้อมูลที่ไต่จากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าความถี่ ร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างประชากรสรุปได้ดังนี้

จำแนกตามเพศ ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย
จำแนกตามอายุ ปรากฏว่า ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 31-35 ปี รองลงมาอายุระหว่าง 26-30 ปี และอายุระหว่าง 46-50 ปี ตามลำดับ

จำแนกตามเวลาที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบัน ปรากฏว่า ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในช่วงเวลาตั้งแต่ 5 ปี หรือน้อยกว่า รองลงมา คือ 6-10 ปี

จำแนกตามวุฒิการศึกษา ปรากฏว่า มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าจำนวนมากที่สุด รองลงมาวุฒิทางการศึกษาค่ากว่าระดับปริญญาตรี และวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาโท เพียงร้อยละ 6.90

2. ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดี สรุปได้ดังนี้

โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรเกือบทุกโรงเรียน มีปรัชญาหรือคำขวัญของโรงเรียน มีเพียงร้อยละ 2.87 เท่านั้นที่ไม่มี

ปรัชญาหรือคำขวัญของโรงเรียนที่บ่งชี้ถึงลักษณะความเป็นพลเมืองดี เรียงลำดับตามจำนวนความถี่จากมากไปหาน้อย 5 ลำดับ คือ 1. ใฝ่หาความรู้และความจริง 2. รักษาระเบียบวินัย มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการประพฤติดิน ซึ่งมีความถี่เท่ากับ 3. มีความสามัคคี และมีน้ำใจนักกีฬา

สำหรับเป้าหมายของแผนการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีของโรงเรียน โดยพิจารณาจากการยึดถือนโยบายของหน่วยงานต่าง ๆ เป็นหลักในการปฏิบัติ เรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย คือ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายของรัฐบาล นโยบายของกรมสามัญศึกษา นโยบายของโรงเรียน

เกี่ยวกับนโยบายในการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีนั้น เกือบทุกโรงเรียนมีนโยบายค่านิยมชัดเจน มีเพียงร้อยละ 1.15 เท่านั้นที่ตอบว่าไม่มี

นโยบายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีของโรงเรียนมีลำดับการได้มาตามจำนวนความถี่จากมากไปหาน้อย คือ ได้มาจากคณะกรรมการบริหารโรงเรียน คณะกรรมการนักเรียนอาจารย์ที่ปรึกษาหัวหน้าหมวด กิจกรรมและผู้บริหาร ที่ประชุมครูทั้งโรงเรียน คณะกรรมการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียน และผู้บริหารกำหนดเอง

นโยบายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีของโรงเรียน เรียงตามจำนวนความถี่จากมากไปหาน้อย 5 ลำดับ คือ ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัย ส่งเสริมให้รู้จักรักษาความสะอาดทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ส่งเสริมค่านิยมจริยธรรม ส่งเสริมให้มีความประพฤติดีทั้ง กาย วาจา และส่งเสริมให้มีคุณธรรม ซึ่งมีจำนวนความถี่เท่ากัน และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

การจัดทำแผนงานและโครงการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริม

ลักษณะความเป็นพลเมืองดีของโรงเรียนนั้นมีการจัดทำแผนงานและโครงการเกือบทุกโรงเรียน มีเพียงร้อยละ 3.45 เท่านั้น ที่ไม่มีการจัดทำ

ส่วนเป้าหมายนั้นหลังจากวิเคราะห์แล้ว ปรากฏว่า สอดคล้องกับนโยบายซึ่งสามารถจัดลำดับตามจำนวนความถี่จากมากไปหาน้อยได้ 5 ลำดับ คือ เพื่อให้ นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัยในตนเอง และส่วนรวม เพื่อให้ นักเรียนรู้จักรักษาความสะอาด ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม และมีนิสัยรักความสะอาด เพื่อให้ นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม เพื่อให้ มีความประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับกาลเทศะ และ เพื่อให้ นักเรียนเป็นผู้มีจริยธรรม

ประเภทของกิจกรรมนักเรียนที่โรงเรียนในกลุ่มตัวอย่างจัดในปีการศึกษา 2527 ปรากฏว่า โรงเรียนจัดกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์ ทุกโรงเรียน รองลงมาตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย คือ กิจกรรมส่งเสริมวิชาการต่าง ๆ ในหลักสูตร กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย กิจกรรมศาสนา กิจกรรมการใช้ห้องสมุด และกิจกรรมนันทนาการ ส่วนกิจกรรมประเภทอื่น ๆ จัดอยู่ในลำดับรองลงมา และประเภทกิจกรรมที่โรงเรียนในกลุ่มตัวอย่างจัดน้อยที่สุด คือ กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 34.48

ประเภทกิจกรรมนักเรียนที่โรงเรียนมีนโยบายที่จะส่งเสริมมากที่สุด คือ กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์ สำหรับเหตุผลที่จะส่งเสริมกิจกรรมประเภทนี้ตามลำดับ คือ ทำให้นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัย ส่งเสริมคุณลักษณะที่ดีได้ทุก ๆ ด้าน มีความเสียสละ มีความรับผิดชอบและรู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ ประเภทกิจกรรมที่โรงเรียนมีนโยบายที่จะส่งเสริม รองลงมา คือ กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย สำหรับเหตุผลที่จะส่งเสริมกิจกรรมประเภทนี้ตามลำดับ คือ ชำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของไทย ทำให้นักเรียนวัฒนธรรมไทยประพฤติดีงามของบรรพบุรุษ และต้องการให้มีความประพฤติที่รู้จักจรโลงไว้ซึ่งวัฒนธรรมไทย

ส่วนการได้มาซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดี เรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย คือ อาจารย์ที่ปรึกษาสมัครใจ ผู้บริหารเลือก อาจารย์เลือก หัวหน้าหมวดกิจกรรมเลือก และนักเรียนเลือก

สำหรับลักษณะการแจ้งกำหนดการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดี เรียงตามจำนวนความถี่จากมากไปหาน้อย คือ ประกาศให้นักเรียนทราบ ค่ายวาทะ จัดทำเป็นปฏิทินปฏิมิต่างงานประจำปี ทำเป็นป้ายประกาศ เป็นลายลักษณ์อักษร ถึงนักเรียนทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรม และจัดทำเป็นคู่มือนักเรียน

ในค่านผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนแต่ละประเภทนั้น ปรากฏว่า เกือบทุกประเภทอาจารย์เป็นผู้วางแผนและจัดกิจกรรมเองมากที่สุด และรองลงมา คือ อาจารย์และนักเรียนร่วมกันวางแผนและร่วมกันจัดกิจกรรม มีเพียงกิจกรรมนันทนาการประเภทเดียวเท่านั้นที่อาจารย์และนักเรียนร่วมกันวางแผนและจัดกิจกรรมมากที่สุด และเกือบทุกประเภทกิจกรรม ปรากฏว่า นักเรียนวางแผนและดำเนินการจัดกิจกรรมเองมีจำนวนน้อยที่สุด

เกี่ยวกับสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมนักเรียนแต่ละประเภทนั้น ปรากฏว่า ส่วนใหญ่ใช้สถานที่จัดทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน มีจำนวนมากที่สุด คือ กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมศาสนา กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมนันทนาการ ส่วนกิจกรรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ กิจกรรมการใช้ห้องสมุด และกิจกรรมส่งเสริมวิชาการต่าง ๆ ในหลักสูตร ใช้สถานที่ในโรงเรียนมากที่สุด

สำหรับเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมนักเรียน ปรากฏว่า ประเภทกิจกรรมส่วนใหญ่จัดกิจกรรมในเวลาเรียนมากที่สุด มีเพียงกิจกรรมทัศนศึกษาที่ใช้เวลาจัดกิจกรรมส่วนใหญ่ คือ ทัศนศึกษาราชการและวันหยุดพิเศษ และกิจกรรมนันทนาการ ปรากฏว่า ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมส่วนใหญ่ คือ ระหว่างพักเรียน

ส่วนงบประมาณที่ใช้ในการจัดกิจกรรมแต่ละประเภทนั้น ปรากฏว่า เกือบทุกประเภทกิจกรรมใช้เงินบำรุงการศึกษามากที่สุด มีเพียงกิจกรรมทัศนศึกษาเท่านั้นที่ใช้เงินค่าสมาชิกกิจกรรมมากที่สุด

ในด้านความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมนั้น ปรากฏว่า เกือบทุกประเภทกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ไม่พร้อมแต่ทางโรงเรียนช่วยเหลือในการจัดหาและขอยืมจากแหล่งอื่น ๆ มีจำนวนมากที่สุดมีเพียง 2 ประเภทกิจกรรมเท่านั้น ที่มีวัสดุอุปกรณ์

พร้อมทุกอย่าง และสะดวกในการใช้มากที่สุด คือ กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ และกิจกรรมการใช้ห้องสมุด

วิธีการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนนั้น ปรากฏว่า นักเรียนสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัด และความสนใจมากที่สุด ทุกประเภทกิจกรรม และรองลงมา คือ โรงเรียนกำหนดบางส่วนและนักเรียนเลือกบางส่วนเกือบทุกประเภทกิจกรรมมีเพียงกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์เท่านั้น ที่โรงเรียนเป็นผู้กำหนดให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในลำดับรองลงมา ในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนนั้น กิจกรรมที่จัดในเวลาราชการจะมีนักเรียนเข้าร่วมมากกว่ากิจกรรมที่จัดในวันหยุด รองลงมา คือ นักเรียนจะเข้าร่วมกิจกรรมบันเทิงเป็นส่วนใหญ่

สำหรับการประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียน ปรากฏว่า ทุกประเภทกิจกรรมใช้วิธีการบันทึกจากการสังเกตมากที่สุด รองลงมา คือ การใช้แบบสอบถาม

3. ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดี สรุปได้ดังนี้

ประเภทกิจกรรมที่โรงเรียนจัดแล้วมีปัญหา เรียงลำดับจำนวนความถี่จากมากไปหาน้อย คือ กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์ มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ กิจกรรมส่งเสริมวิชาการต่าง ๆ ในหลักสูตร กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย กิจกรรมศาสนา กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ ส่วนกิจกรรมประเภทอื่น ๆ จัดอยู่ในลำดับรองลงไป และประเภทกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างประชากรตอบว่า มีปัญหาจำนวนน้อยที่สุด คือ กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 29.31

สำหรับปัญหาที่เกี่ยวกับบุคลากร ในการจัดกิจกรรมนั้น ปรากฏว่า ประเภทกิจกรรมที่มีปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์ที่ปรึกษามีชั่วโมงสอนมากไม่ค่อยมีเวลาร่วมกิจกรรม มีจำนวนมากที่สุด คือ กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ กิจกรรมการใช้สินค้าไทย กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมส่งเสริมวิชาการต่าง ๆ ในหลักสูตร ส่วนประเภทกิจกรรมที่มีปัญหาขาดอาจารย์ที่มีความรู้ และทักษะเฉพาะ มีจำนวนมากที่สุด คือ กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมศาสนา กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย และกิจกรรมการใช้

ห้องสมุด

ส่วนปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมนั้น ปรากฏว่า เกือบทุกประเภทกิจกรรม มีปัญหาค้นสถานที่ คือ คับแคบไม่เหมาะสมมีจำนวนมากที่สุด มีเพียงกิจกรรมศาสนาเท่านั้น ที่มีปัญหา คือ ไม่มีสถานที่จัดกิจกรรมมากที่สุด

ปัญหาในค่านเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ปรากฏว่า มีปัญหา คือ มีเวลาน้อยไม่เพียงพอ มีจำนวนมากที่สุดทุกประเภทกิจกรรม

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ปรากฏว่า มีปัญหา คือ มีงบประมาณน้อยไม่เพียงพอ มีจำนวนมากที่สุดทุกประเภทกิจกรรม

สำหรับปัญหาที่เกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรม ปรากฏว่า ประเภทกิจกรรมที่มีปัญหาเกี่ยวกับการติดตามผลยังไม่ดีพอ มีจำนวนมากที่สุด คือ กิจกรรมศาสนา กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ กิจกรรมการใช้ห้องสมุด กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมส่งเสริมวิชาการต่าง ๆ ในหลักสูตร ส่วนกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมทัศนศึกษา มีปัญหาเกี่ยวกับการวางแผนการจัดไม่รัดกุมมากที่สุด

ส่วนประเภทกิจกรรมที่โรงเรียนจัดแล้วมีปัญหามากที่สุด คือ กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์ สาเหตุที่จัดกิจกรรมประเภทนี้แล้วมีปัญหาเรียงตามลำดับ คือ บุคลากรที่สนใจในกิจกรรมนี้น้อย เพราะต้องใช้เวลาทั้งในและนอกเวลาเรียน บุคลากรไม่มีความรู้ความถนัด บุคลากรไม่เพียงพอ ขาดอุปกรณ์และนักเรียนยากจนไม่มีเงินซื้อเครื่องแบบและอุปกรณ์พักแรม ประเภทกิจกรรมที่โรงเรียนจัดแล้วมีปัญหาและอุปสรรค ร่องลงมา คือ กิจกรรมทัศนศึกษา สำหรับสาเหตุที่จัดกิจกรรมประเภทนี้แล้ว มีปัญหาเรียงตามลำดับ คือ ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญ ไม่สนับสนุนเป็นห่วงในเรื่องความปลอดภัย ระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดทัศนศึกษา มีขั้นตอนมากปฏิบัติได้ยากโรงเรียนต้องรับผิดชอบสูง และนักเรียนยากจนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้

โดยสรุปแล้วปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดี โดยทั่ว ๆ ไปเรียงจากลำดับมากไปหาน้อย คือ งบประมาณที่ใช้ใน

การดำเนินงานไม่มีหรือมีน้อยไม่เพียงพอ เวลาสำหรับจัดกิจกรรมมีน้อยต้องใช้เวลาตามปกติ โรงเรียนชาควัสกุลอุปถัมภ์และสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมนักเรียน ครูในโรงเรียนบางคนไม่ให้การสนับสนุนร่วมมือเท่าที่ควร ส่วนปัญหาอื่น ๆ มีเป็นจำนวนน้อย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ได้เสนอมาโดยลำดับแล้วนั้น มีประเด็นที่น่าสนใจ สามารถนำมาพิจารณาอภิปรายได้ดังนี้

1. เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ปีการศึกษา 2527

จากการพิจารณาปรัชญาหรือคำขวัญของโรงเรียน ซึ่งส่วนใหญ่จะบ่งชี้ลักษณะความเป็นพลเมืองดี ในด้านกาแสหาความรู้ทางวิชาการ การมีระเบียบวินัย ความประพฤติดี และการกีฬา ปรัชญาหรือคำขวัญเหล่านี้จะเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของโรงเรียน แต่ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับเป้าหมายของแผนการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีนั้น โรงเรียนได้ยึดถือนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นนโยบายหลักในการปฏิบัติมากที่สุด เพราะฉะนั้นถึงแม้ว่าโรงเรียนจะมีนโยบายที่ชัดเจนในการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีให้สอดคล้องกับปรัชญาหรือคำขวัญที่โรงเรียนกำหนดไว้ก็สามารถทำได้ยาก เพราะต้องยึดนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหลักในการจัดกิจกรรมแต่ละปีการศึกษา

ในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีของโรงเรียนส่วนใหญ่ คณะกรรมการบริหารโรงเรียนจะเป็นผู้กำหนด ซึ่งในคณะกรรมการบริหารโรงเรียนนั้น ควรจะมีหัวหน้าหมวดกิจกรรมร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย ทั้งนี้เพราะหัวหน้าหมวดกิจกรรมเป็นบุคคลที่สำคัญที่จะร่วมกับฝ่ายอื่น ๆ อาทิ ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยผู้บริหาร จัดทำแผนงานและโครงการจัดกิจกรรมนักเรียนตามนโยบายของโรงเรียนที่กำหนดไว้ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับนโยบายของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดี ผลการสัมภาษณ์ ปรากฏว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีนโยบายที่จะส่งเสริมให้

นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัย รู้จักรักษาความสะอาด เป็นผู้มีจริยธรรมคุณธรรม มีความประพฤติดี ซึ่งมีความสอดคล้องกับเป้าหมายที่สำคัญในแผนการจัดกิจกรรมนักเรียน ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร เช่นเดียวกัน

สำหรับประเภทกิจกรรมนักเรียนที่โรงเรียนในกลุ่มตัวอย่างจัดในปีการศึกษา 2527 ปรากฏว่า โรงเรียนจัดกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์ ทุกโรงเรียน รองลงมา คือ กิจกรรมส่งเสริมวิชาการต่าง ๆ ในหลักสูตร กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย และกิจกรรมศาสนา ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ สวัสดิ์ นิเทศวิทย์ (2527 : 137) และผลการวิจัยของ จรรยา เกษโพนทอง (2527 : บทคัดย่อ) และโดยเฉพาะกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์นั้น จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นประเภทกิจกรรมที่โรงเรียนส่วนใหญ่มีนโยบายที่จะส่งเสริมมากที่สุด โดยให้เหตุผลว่า เพราะกิจกรรมประเภทนี้ทำให้นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัย และเมื่อมีระเบียบวินัยแล้วก็จะส่งผลถึงลักษณะความเป็นพลเมืองดี ค่านิยมอื่น ๆ ทุก ๆ ค่านิยมด้วย

ในค่านิยมดำเนินการจัดกิจกรรมนั้นกิจกรรมเกือบทุกประเภท อาจารย์เป็นผู้วางแผนและจัดกิจกรรมเอง รองลงมา คือ อาจารย์และนักเรียนร่วมกันวางแผนและดำเนินการจัดกิจกรรม ซึ่งตรงกับผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้คงเนื่องมาจากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2520 (กระทรวงศึกษาธิการ 2526 : 3) ข้อที่ 6 ที่ว่า "ในการจัดกิจกรรมใด ๆ จะต้องมีการและระเบียบข้อบังคับของกิจกรรม โครงการและระเบียบข้อบังคับนั้นจะต้องเป็นของโรงเรียน" และข้อ 8 ที่ว่า "ทุกกิจกรรมจะต้องมีครู-อาจารย์ในโรงเรียนเข้ารับนิคมค่านิยมการ ดังนั้นในการดำเนินการจัดกิจกรรมจะพบว่า อาจารย์เป็นผู้มีบทบาทมากกว่านักเรียน สำหรับสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมนักเรียนประเภทต่าง ๆ นั้น จะใช้สถานที่ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ทั้งนี้แล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละกิจกรรม เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ นอกจากจะทำในโรงเรียนแล้วก็สามารถจัดกิจกรรมตามชุมชนต่าง ๆ ได้ ซึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์โรงเรียน และสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนไปด้วย ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งเวลาเป็นสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งมีผลต่อการจัดกิจกรรมและการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน

ดังนั้นจะพบว่า การจัดกิจกรรมนักเรียน ส่วนใหญ่จะจัดในเวลาเรียน เพราะนักเรียนมาโรงเรียนอยู่แล้ว และทุกโรงเรียนต้องจัดให้มีคาบกิจกรรม 1 คาบเรียน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 นอกจากกิจกรรมบางประเภทที่ลักษณะกิจกรรมไม่เอื้ออำนวยที่จะจัดในเวลาเรียน เช่น กิจกรรมทัศนศึกษา ซึ่งจัดในวันหยุดหรือปิดภาคเรียน องค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการจัดกิจกรรมนักเรียน คือ งบประมาณที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ซึ่งปรากฏว่า เกือบทุกกิจกรรมใช้เงินบำรุงการศึกษาเป็นส่วนมาก มีเพียงกิจกรรมทัศนศึกษาเท่านั้นที่ใช้เงินจากสมาชิกกิจกรรม เนื่องจากใช้เงินบำรุงการศึกษาไม่ได้ จากการที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้เงินบำรุงการศึกษา ในการจัดกิจกรรมนักเรียน จึงมีผลกระทบกระเทือนต่อการจัดกิจกรรม รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมบางอย่างใช้เงินบำรุงการศึกษาไม่ได้ เพราะเงินบำรุงศึกษานั้นมีระเบียบการใช้อย่างรัดกุม และต้องให้ใหญ่ประเภท ดังนั้นวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมเกือบทุกประเภท จึงมีไม่พร้อมแต่ทางโรงเรียนก็ช่วยเหลือในการจัดหาและขอยืมจากแหล่งอื่น ๆ ซึ่งเหมือนกันเกือบทุกโรงเรียน เพราะจัดกิจกรรมหลายประเภท แต่ละกิจกรรมก็มีเนื้อหาและวิธีการจัดแตกต่างกัน วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ก็แตกต่างกันไปด้วย

ส่วนวิธีการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนนั้น นักเรียนสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัด และความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนักเรียน คือ เป็นการสนองความสนใจและความถนัดของนักเรียนและในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2520 (กระทรวงศึกษาธิการ 2526 : 3) ข้อ 7 ที่ว่า "นักเรียนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ไม่น้อยกว่า 1 อย่าง การเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนในแต่ละภาคเรียนจะเป็นกิจกรรมอย่างเดียวกันหรือไม่ก็ได้"

ในการจัดกิจกรรมนักเรียน สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การประเมินผล เพราะทำให้ทราบว่ากิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด มีข้อบกพร่องอย่างไร ซึ่งการประเมินผลส่วนใหญ่ใช้วิธีบันทึกจากการสังเกต ทั้งนี้เพราะทำได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว

2. เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา เขต

การศึกษา 6 ปีการศึกษา 2527

ประเภทกิจกรรมที่โรงเรียนจัดแล้วมีปัญหามาก คือ กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่ากิจกรรมประเภทนี้จัดทุกโรงเรียน และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ผลปรากฏว่า กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์ จัดแล้วมีปัญหามากที่สุด โดยให้สาเหตุว่า บุคลากรที่สนใจในกิจกรรมนี้ มีน้อย เพราะต้องใช้เวลาในและนอกเวลาเรียน และบุคลากรไม่มีความรู้ ความถนัด ซึ่งสำหรับกิจกรรมประเภทนี้ อาจารย์ที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการอบรมให้มีความรู้ และทักษะ ก่อนที่จะร่วมกิจกรรม เพราะเมื่อไม่มีความรู้ และทักษะ ก็จึงให้ความสนใจน้อย ทำให้การจัดกิจกรรมไม่บรรลุวัตถุประสงค์ และกิจกรรมอีกประเภทหนึ่งที่มีปัญหาหลงลงมา คือ กิจกรรมทัศนศึกษา ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ จรรยา เกษโพทอง (2527 : บทคัดย่อ) ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองไม่สนับสนุนเป็นห่วงในเรื่องความปลอดภัย และอีกประการหนึ่ง ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการนำนักเรียนไปทัศนศึกษาออกสถานที่ มีระเบียบขั้นตอนมาก ประกอบกับทางโรงเรียนต้องรับผิดชอบสูง ผู้บริหารจึงไม่สนับสนุนให้มีการจัดขึ้น ทั้ง ๆ ที่กิจกรรมทัศนศึกษาเป็นกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและแปลกใหม่

สำหรับปัญหาค้นต่าง ๆ ของกิจกรรมเกือบทุกประเภท มีปัญหาในแต่ละด้าน เหมือนกัน และใกล้เคียงกันมาก เริ่มจากปัญหาบุคลากร คือ อาจารย์ที่ปรึกษามีชั่วโมงสอนมาก ไม่ค่อยมีเวลาร่วมกิจกรรม ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ อุกม หนูทอง (2518 : 74-81) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก อาจารย์ให้ความสนใจน้อย และไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนักเรียน เพราะคิดว่าการสอนในคาบเรียนเพียงพอแล้ว ซึ่งตามความเป็นจริงแล้ว กิจกรรมนักเรียนนั้นเป็นกิจกรรมที่ทำให้วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเป็น การฝึกฝนนักเรียนให้ได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง

นอกจากนั้นยังมีปัญหาขาดครูอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะแต่ละกิจกรรม ซึ่งเขตการศึกษาควรจัดการอบรมให้ความรู้และทักษะแก่ครูเกี่ยวกับกิจกรรมประเภทต่าง ๆ หรือทางโรงเรียน อาจแก้ปัญหาได้โดยการจัดกิจกรรมที่มีครูอาจารย์ที่มีความรู้และทักษะอยู่แล้ว หรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ก็ได้ ส่วนปัญหาอื่น ๆ คือ สถานที่จัดคับแคบไม่เหมาะสม เวลามีน้อยไม่เพียงพอ งบประมาณมีน้อยไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์

มีน้อยไม่เพียงพอ วิธีการจัดกิจกรรมไม่ถูกต้อง ไม่มีการติดตามผลดีพอ และวางแผนการจัด
ไม่รัดกุม ซึ่งทุกกิจกรรมมีปัญหาเหมือนกัน และคงมีสาเหตุมาจากการขาดความรู้ความ
เข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม และการวางแผนงานโครงการ ตลอดจนกระบวนการ
บริหารงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียน
ดังนี้

1. บทบาทในการจัดกิจกรรมนักเรียนนั้น ควรให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทในการ
วางแผนและดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนมากที่สุด โดยอาจารย์เป็นเพียงที่ปรึกษา คอย
ให้คำปรึกษา และดูแลอย่างใกล้ชิดเท่านั้น สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องเป็นผู้ที่สนใจ
ที่จะเป็นที่ปรึกษาในกิจกรรมที่ตนเองสนใจหรือมีความรู้ความถนัด
2. ในด้านวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนควรให้การสนับสนุน
ในด้านวัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณอย่างเพียงพอและเหมาะสม ทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรม
นักเรียนเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ ซึ่งช่วยให้การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร
บรรลุจุดประสงค์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. กรมสามัญศึกษา กรมวิชาการ เขตการศึกษา ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้
แก่ครูอาจารย์ และผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย หลักการ วิธีดำเนินการจัด
กิจกรรม และการประเมินผล การจัดกิจกรรมนักเรียนอย่างแจ่มชัด ตลอดจนกระบวนการ
บริหารงาน เช่น การวางแผน การจัดโครงสร้างการบริหาร การจัดบุคลากร การ
วินิจฉัยสั่งการ การประสานงาน การรายงาน และการจัดงบประมาณ ซึ่งจะทำให้การจัด
กิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนบรรลุจุดประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยในลักษณะเดียวกันนี้ ในเขตการศึกษาอื่น ๆ นอกจาก
เขตการศึกษา 6 และใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอน และนักเรียน
2. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนแต่ละประเภท เช่น กิจกรรม
ศาสนา หรือการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย เป็นต้น โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบอื่น
3. ควรมีการทำวิจัยเพื่อหารูปแบบและวิธีการจัดกิจกรรมนักเรียนที่โรงเรียนต้องการ